

OCHIQ MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI

Axmadjonova Nodirabegim Sharibjon Qizi

Qo'qon davlat universiteti, Pedagogika mutaxassisligi

2-bosqich magistranti

nodirabegimahmadjonova8@gmail.com

+998906292255

Annotatsiya: Mazkur maqolada ochiq mashg'ulotlarni tashkil etishning xorijiy tajribalari tahlil qilinadi. Finlandiya, Germaniya, Janubiy Koreya, Singapur va AQSh kabi mamlakatlarda qo'llanilayotgan ochiq ta'lim modellari, ularning metodologik asoslari va amaliy natijalari o'rganiladi. Ochiq mashg'ulotlarning ta'lim samaradorligiga ta'sirlari, pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarning o'rni yoritiladi. Olingan natijalar asosida O'zbekiston ta'lim tizimiga tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'z: ochiq mashg'ulot, xorijiy tajriba, ta'lim metodologiyasi, faol ta'lim, innovatsion yondashuvlar, pedagog malakasi, ta'lim samaradorligi, zamonaviy ta'lim

Аннотация: В данной статье анализируются зарубежный опыт организации открытых уроков. Исследуются модели открытого образования в Финляндии, Германии, Южной Кореи, Сингапуре и США, их методологические основы и практические результаты. Раскрывается влияние открытых уроков на эффективность обучения, педагогические подходы и роль инновационных технологий.

Ключевые слова: открытый урок, зарубежный опыт, методология обучения, активное обучение, инновационные подходы, квалификация педагога, эффективность обучения, современное образование

Abstract: This article analyzes foreign experiences in organizing open lessons. The open education models applied in Finland, Germany, South Korea, Singapore, and the USA, their methodological foundations and practical outcomes are examined. The impact of open lessons on learning effectiveness, pedagogical approaches, and the role of innovative technologies are highlighted. Based on the findings, recommendations for the Uzbekistan education system are developed.

Keywords: open lesson, foreign experience, educational methodology, active learning, innovative approaches, teacher competence, learning effectiveness, modern education

KIRISH. Kasbiy mahorat va ta'lim sifatini oshirishning muhim vositalaridan biri sifatida ochiq mashg'ulotlar butun dunyo mamlakatlari ta'lim tizimida alohida o'rin egallaydi. Ochiq mashg'ulot — bu nafaqat o'qituvchining shaxsiy mahoratini

namoyish etish imkoniyati, balki pedagogik hamjamiyatning umumiy tajribalarini boyitish, innovatsion usullarni tarqatish va ta'lim jarayonini takomillashtirishning samarali mexanizmidir [1.B.3].

Xorijiy mamlakatlarda ochiq mashg'ulotlarni tashkil etishning boy tajribasi shakllangan. Finlandiya, Germaniya, Janubiy Koreya, Singapur va AQSh ta'lim tizimlari ushbu sohada o'z yondashuvlarini ishlab chiqqan bo'lib, ularning har biri o'ziga xos metodologik tamoyillar va amaliy mexanizmlarga ega. Ushbu tajribalarni o'rganish va tahlil qilish O'zbekiston ta'lim tizimini rivojlantirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin [2.B.11].

Tadqiqotning maqsadi — xorijiy mamlakatlarda ochiq mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha mavjud tajribalarni qiyosiy-tahliliy usulda o'rganish va O'zbekiston ta'lim amaliyotiga tadbiq etish uchun ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" Farmoni ta'lim sifatini yuksaltirish va xalqaro tajribalardan foydalanishni strategik vazifa sifatida belgilaydi [3.B.2].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA. Ochiq mashg'ulotlar muammosi xorijiy pedagogik adabiyotlarda keng o'rganilgan. Xalqaro ilmiy manbalarda ushbu mavzu turli jihatlaridan — pedagogik texnologiya, o'qituvchi malakasini oshirish va ta'lim sifatini nazorat qilish nuqtai nazaridan — tadqiq etilgan.

Fin pedagogi Pasi Sahlberg o'z tadqiqotlarida Finlandiya ta'lim tizimidagi ochiq va hamkorlikka asoslangan mashg'ulotlarning muvaffaqiyat omillarini o'rganib, o'qituvchi avtonomiyasi va kasbiy ishonch tizimining ahamiyatini asoslaydi [4.B.78]. Germaniya tadqiqotchilaridan Klafki didaktik tahlil metodologiyasini ochiq mashg'ulot tizimiga qo'llash imkoniyatlarini ko'rsatib beradi [5.B.134]. Koreyalik pedagog Kim Sung-won esa o'qituvchilarning o'zaro kuzatuv va baholash tizimini milliy ta'lim islohotlarining asosi sifatida tavsiflab, uning ta'lim sifatiga ta'sirlari haqida empirik ma'motlar keltiradi [6.B.55].

MDH mamlakatlarida ham ushbu soha bo'yicha muhim tadqiqotlar amalga oshirilgan. Konarzewski ochiq mashg'ulotlarning o'qituvchi malakasini oshirishdagi rolini tahlil qilsa, Zagvyazinskiy ta'lim texnologiyalari va innovatsion mashg'ulotlarning pedagogik ahamiyatini o'rganadi [7.B.210].

O'zbek pedagogika ilmida Musurmonova, Yo'ldoshev va Tolipov zamonaviy ta'lim texnologiyalari va ochiq mashg'ulotlar metodologiyasi bo'yicha tadqiqotlar olib borgan bo'lib, ularning ishlari milliy ta'lim tizimiga moslashtirilgan yondashuvlarni taqdim etadi [8.B.91].

Metodologiya jihatidan ushbu tadqiqotda qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va monografik metod qo'llanilib, Finlandiya, Germaniya, Janubiy Koreya, Singapur va AQSh ta'lim tizimlari bo'yicha ochiq manbalar, rasmiy hujjatlar va ilmiy maqolalar asosiy manba sifatida foydalanildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR. Finlandiya tajribasi. Finlandiya ta'lim tizimida ochiq mashg'ulotlar o'qituvchining shaxsiy mahoratini rivojlantirish vositasi sifatida emas, balki jamoa–kasbiy o'z-o'zi tahlili sifatida amalga oshiriladi. Finlandiyalik o'qituvchilar o'rtasida keng tarqalgan “tengdoshlarning o'zaro kuzatuv” (peer observation) amaliyoti ochiq mashg'ulotlarning asosiy shakli bo'lib, bunda o'qituvchi hamkasblari bilan birga darsni rejalashtirib, o'tkazib, so'ngra birgalikda tahlil qiladi. Bu jarayon “Learning Together” tamoyiliga asoslanib, xatoliklarni topish emas, balki yangi pedagogik yechimlarni birgalikda kashf etishga qaratiladi [4.B.83].

Germaniya tajribasi. Germaniyada ochiq mashg'ulotlar “Unterrichtsbeobachtung” (dars kuzatuv) tizimi doirasida amalga oshiriladi. Ushbu tizimda har bir o'qituvchi yilda kamida ikki marta ko'z-tutuv mashg'ulotini o'tkazishi shart bo'lib, mashg'ulot didaktik tahlil metodologiyasiga ko'ra oldindan tuzilgan reja asosida baholanadi. Germaniya tajribasining o'ziga xos xususiyati shundaki, ochiq mashg'ulot refleksiya qismi bilan yakunlanadi: o'qituvchi, kuzatuvchi va metodist birgalikda darsning maqsad-natija muvofiqligi, o'qituvchi faolligi va didaktik munosabatlarni muhokama qiladi [5.B.139].

Janubiy Koreya tajribasi. Janubiy Koreyada ochiq mashg'ulotlar “Sueopchaltgyo” — dars kuzatuv tizimiga kiritilgan bo'lib, u maktab darajasidan milliy darajagacha tashkil etiladi. O'qituvchilar ichki va tashqi kuzatuv guruhlar tomonidan baholanib, eng yaxshi amaliyotlar “Baeum'ong” — milliy pedagogik tajriba banki orqali ommaviy foydalanish uchun taqdim etiladi. Bu tizim o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini tizimli ravishda kuzatib borish va eng samarali usullarni milliy miqyosda tarqatish imkonini beradi [6.B.61].

Singapur tajribasi. Singapur ta'lim vazirligi “Teaching for Understanding” (Tushunish uchun o'qitish) dasturi doirasida ochiq mashg'ulotlarni har chorakda o'tkazishni majburiy tartibga kiritgan. Singapur modelining o'ziga xos tomoni shundaki, bunda texnologik innovatsiyalar — video-tahlil, raqamli platformalar va suniy intellekt asosidagi qayta aloqa tizimlari — keng qo'llanilib, o'qituvchiga o'z darsini keyin ham ko'rib, tahlil qilish imkoniyatini beradi [9.B.44].

AQSh tajribasi. AQShda ochiq mashg'ulotlar amaliyoti davlatdan davlatga farq qilsa-da, umuman olganda “Lesson Study” (Yapon usuli asosida moslashtirilgan dars o'rganish) yondashuvi keng tarqalgan. Ushbu yondashuvda kichik guruh o'qituvchilar birgalikda bir darsni batafsil rejalashtiradi, biri o'tkazadi, qolganlar kuzatadi, so'ng natijalar muhokama qilinib, dars takomillashtirilib qayta o'tkaziladi. OECD ma'motlariga ko'ra, ushbu usul o'qituvchilarning pedagogik fikrlash qobiliyatini sezilarli darajada oshirgan [10.B.29]. Tahlil natijasida barcha mamlakatlardagi ochiq mashg'ulotlarning umumiy xususiyatlari aniqlandi: birinchidan, ochiq mashg'ulotlar nazorat emas, kasbiy rivojlanish vositasi sifatida qaraladi; ikkinchidan, jamoaviy rejalashtirish va tahlil majburiy tarkibiy qism hisoblanadi; uchinchidan, refleksiya va

qayta aloqa tizimi muntazam ravishda ta'limga integratsiya qilingan; to'rtinchidan, innovatsion texnologiyalar mashg'ulot sifatini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA. Xorijiy mamlakatlar tajribasi ochiq mashg'ulotlarning zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchi mahoratini oshirishning, innovatsiyalarni tarqatishning va ta'lim sifatini tizimli nazorat qilishning eng samarali vositalaridan biri ekanligini ko'rsatadi. Finlandiya, Germaniya, Koreya, Singapur va AQSh tajribalari ochiq mashg'ulotni shaxsiy baholash emas, balki jamoaviy kasbiy o'z-o'zini takomillashtirish jarayoni sifatida talqin etishni talab qiladi.

O'zbekiston ta'lim tizimida ochiq mashg'ulotlarning sifatini oshirish maqsadida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

- Ochiq mashg'ulotlarni baholashda nazorat emas, kasbiy rivojlanish paradigmasiga o'tish.

- Jamoaviy dars rejalashtirish va tahlil (Lesson Study) uslubini pedagoglarga o'rgating va joriy eting.

- Maktab va viloyat darajasida eng yaxshi ochiq mashg'ulot tajribalarini jamlash uchun raqamli tajriba banki yaratish.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – T.: Adolat, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risida" Qarori.
4. Sahlberg P. Finnish Lessons 3.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland. – Teachers College Press, 2021. – P. 224.
5. Klafki W. Neue Studien zur Bildungstheorie und Didaktik. – Beltz Verlag, 2019. – S. 338.
6. Kim S. W. Open Class Observation and Teacher Development in Korean Schools. // Journal of Education and Learning. 2020. – Vol.9, №2. – P. 50–68.
7. Zagvyazinskiy V.I. Teoriya obucheniya: Sovremennaya interpretatsiya. – M.: Akademiya, 2019. – S. 352.
8. Yo'ldoshev J.G'. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. – T.: O'qituvchi, 2020. – B. 190.
9. Ministry of Education Singapore. Teaching for Understanding: A Framework for Instructional Design. – Singapore: MOE, 2021. – P. 88.
10. Lewis C., Perry R. Lesson Study as Professional Development: Evidence from Three Years. // Educational Researcher. 2017. – Vol.46, №4. – P. 23–37.